

Arkeologisk utredning i Lista

Fastighet Irsta-Lista 5:3
Irsta socken
Västerås kommun
Västmanland
Leif Karlenby

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översigtskarta över Västmanlands län med platsen
för utredningen markerad i rött.

© 2021 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2021:26

Författare	Leif Karlenby
Kvalitetsgranskning	Nina Balknäs
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Gravar på gravfältet L2004:8152 beläget strax sydöst om utredningsområdet. Foto från väster.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: R50223371_200001
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2021:26

ARKEOLOGISK UTREDNING

Arkeologisk utredning i Lista

Fastighet Irsta-Lista 5:3

Irsta socken

Västerås kommun

Västmanland

Leif Karlenby

Lst dnr 431-429-2021

Tekniska och administrativa uppgifter

Län Västmanland
Kommun Västerås
Landskap Västmanland
Socken Irsta
Fastighet Irsta-Lista 5:3

Fornlämningsnummer —
Lämningsstyp
Datering

Typ av undersökning Arkeologisk utredning
Länsstyrelsens beslutsdatum 2021-02-23
Länsstyrelsens diarienummer 431-429-2021
Uppdragsnummer i Fornreg 202100180
Arkeologgruppens projektnummer P21007

Projektledare Leif Karlenby
Fältpersonal Leif Karlenby, Erica Strengbom

Undersökningstid 2021-03-30
Undersökt yta 319 kvadratmeter
Inmätningsteknik Handhållen GPS + manuellt
Koordinatsystem SWEREF 99 TM
Höjdsystem RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd påträffades.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Syfte och målgrupper	7
Metod och genomförande	7
Resultat	8
Tolkning	11
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	11
Referenser	12

Figur 1. Karta över trakten öster om Västerås med platsen för Irsta-Lista markerad med svart cirkel. Skala 1:250 000.

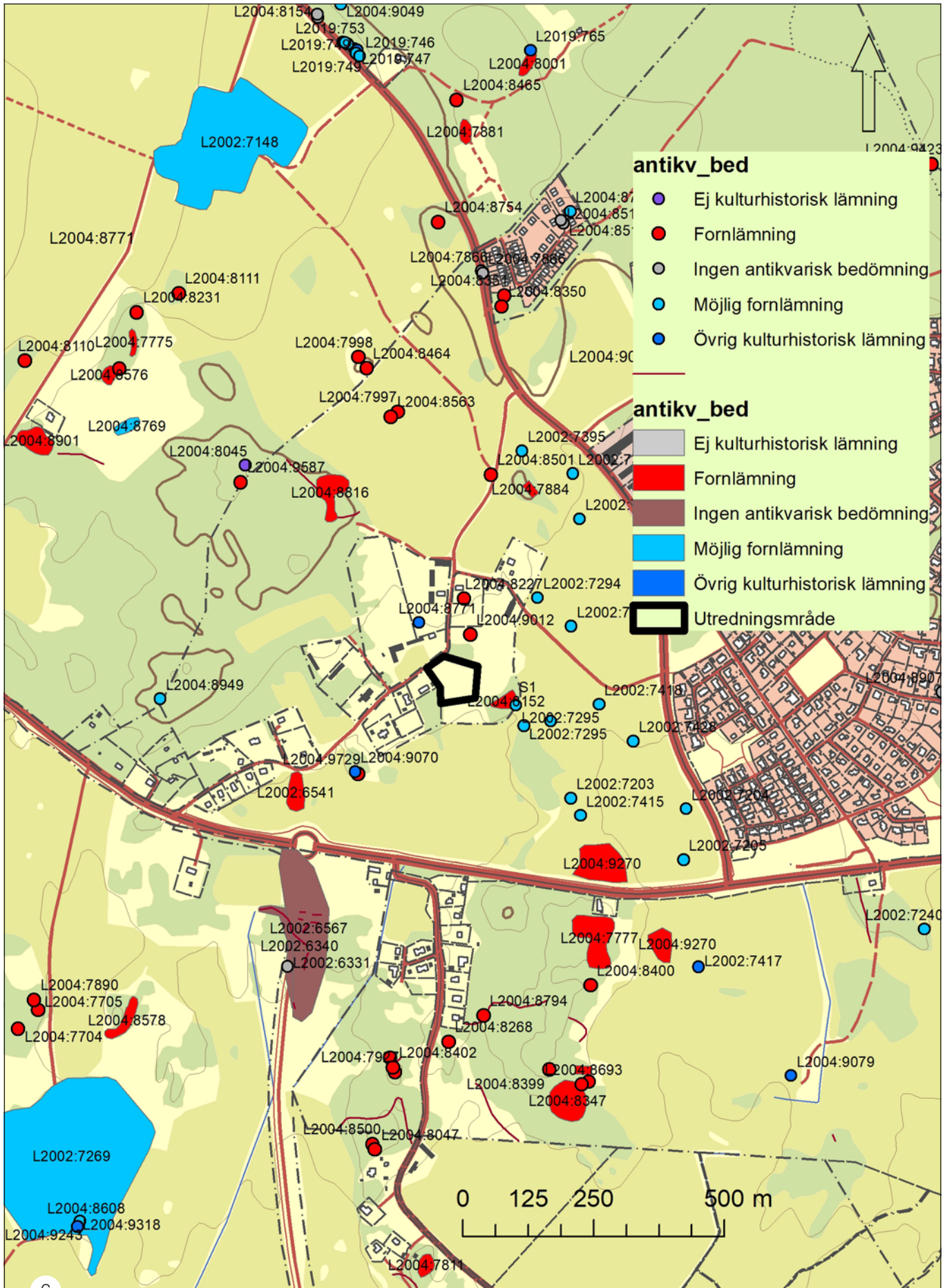
Sammanfattning

Inom fastigheten Irsta-Lista 5:3 planerade markägaren att bygga två enplansbostadshus. Länsstyrelsen beslutade att en arkeologisk utredning etapp 2 först skulle genomföras inom aktuell yta. Därmed genomfördes en arkeologisk utredning i form av schaktgrävning inom aktuell yta.

Inga fornlämningar påträffades. Däremot fanns två stolphål och en kolfylld ränna från senare tid.

Inledning

Markägaren till Irsta-Lista 5:3 i Västerås kommun planerade en nybyggnation av två enplansbostadshus inom den aktuella fastigheten. Länsstyrelsen beslutade därför att en arkeologisk utredning etapp 2 skulle genomföras inom aktuell yta (se figur 3). Arbetet genomfördes av Arkeologgruppen AB den 30 mars 2021. Projektledare var Leif Karlenby. Arbetet bekostades av Länsstyrelsen i Västmanlands län.

6

Figur 2. Karta över västra Irsta med Lista centralt placerat. Fornlämningar från Kulturmiljöregistret (KMR). Skala 1:10 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Undersökningsområdet ligger i anslutning till Lista bytomt, som av äldre kartmaterial kan bedömas ha legat i någotsånär samma läge som idag. Ett första skriftligt omnämnande – *i Liastom* – finns från år 1399 (Ortnamnsregistret).

Öster om utredningsområdet finns ett gravfält (L2004:8152) med 12 runda, övertorvade stensättningar. Drygt 50 meter norrut finns en registrerad gravhög (L2004:9012). I åkermarken runt fastigheten finns fler fornlämningar registrerade i form av boplatzlämningar och skålgropsförekomster (L2002:6541, L2004:8227, L2004:9070, L2004:9727 m. fl.).

Syfte och målgrupper

Syftet med undersökningen var att ta reda på om fornlämning berördes av det planerade arbetsföretaget. Målgrupper utgör markägaren och Länsstyrelsen för framtida arbete i ärendet.

Metod och genomförande

Utredningen genomfördes med hjälp av sökschakt grävda med grävmaskin. Utredningsområdet utgjordes av en drygt 6 000 kvadratmeter stor yta. Enligt Länsstyrelsen skulle cirka 300 kvadratmeter undersökas. Schakt och samtliga framkomna anläggningar plandokumenterades och mättes in med en handhållen GPS. Området fotodokumenterades också.

Medel för en ¹⁴C-datering inklusive en vedartsanalys avsattes i kostnadsberäkningen. De anläggningar som påträffades föreföll ej vara fornlämningar, varför de undersöktes för att avgöra deras antikvariska status. Schakten fylldes igen efter utförd dokumentation. Dokumentationsmaterialet levereras till Västmanlands länsmuseum när rapporten är färdigställd och godkänd av Länsstyrelsen.

Figur 3. Vy över utredningsområdet från nordväst med gravfältet L2004:8152 i fonden.

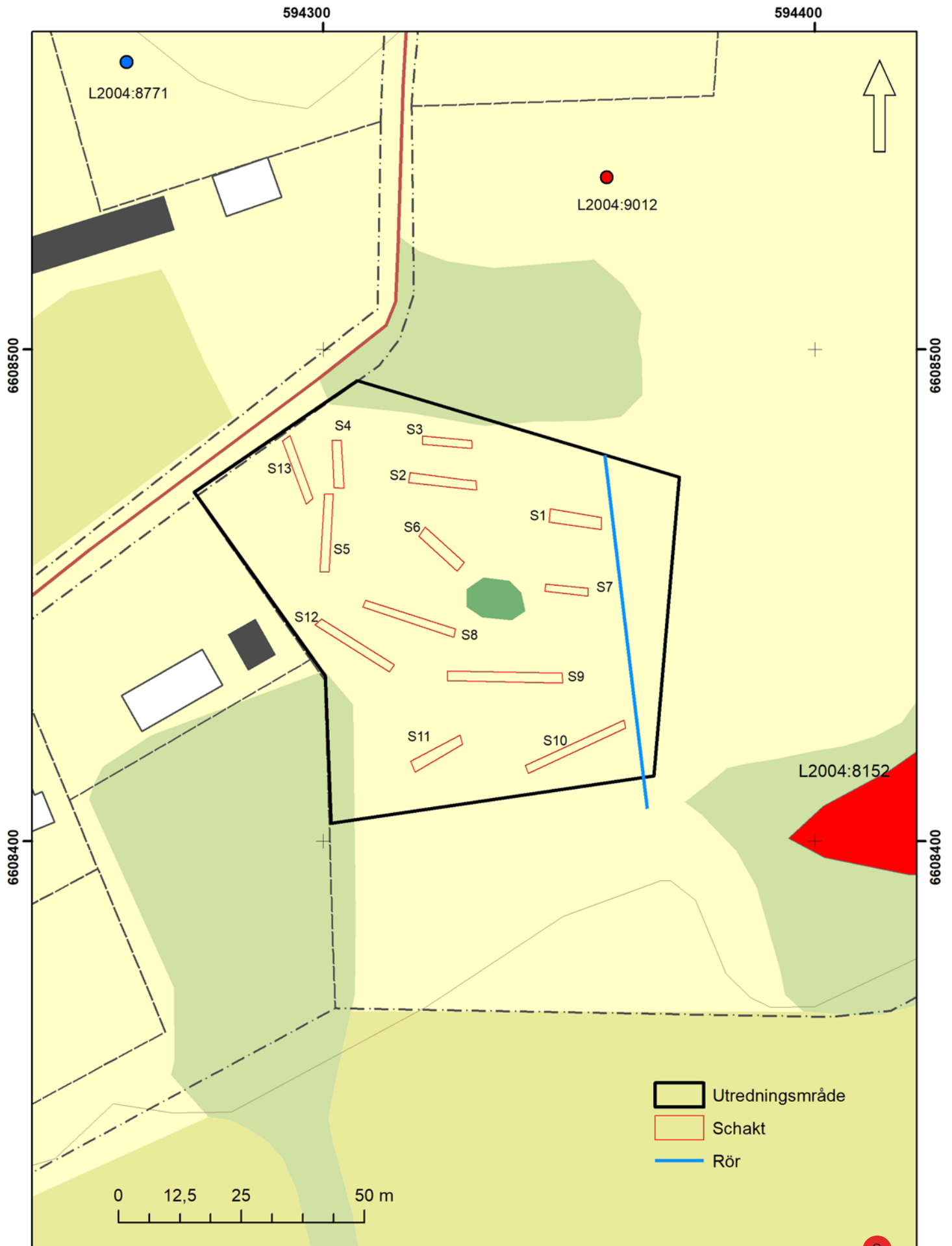
Resultat

Tretton schakt grävdes med en sammanlagd längd om 213 meter och en yta av 319 kvadratmeter. Schakten var mellan 8 och 23 meter långa och grävdes med en skopa med 1,5 meters bredd. Matjordslagret var huvudsakligen mellan 0,2–0,3 meter tjockt, dock var det tjockare i nordöst, där ett kulverterat dike gick i nord-sydlig riktning. Undergrunden varierade från småstenig morän till sand, silt och lera, både glacial och postglacial.

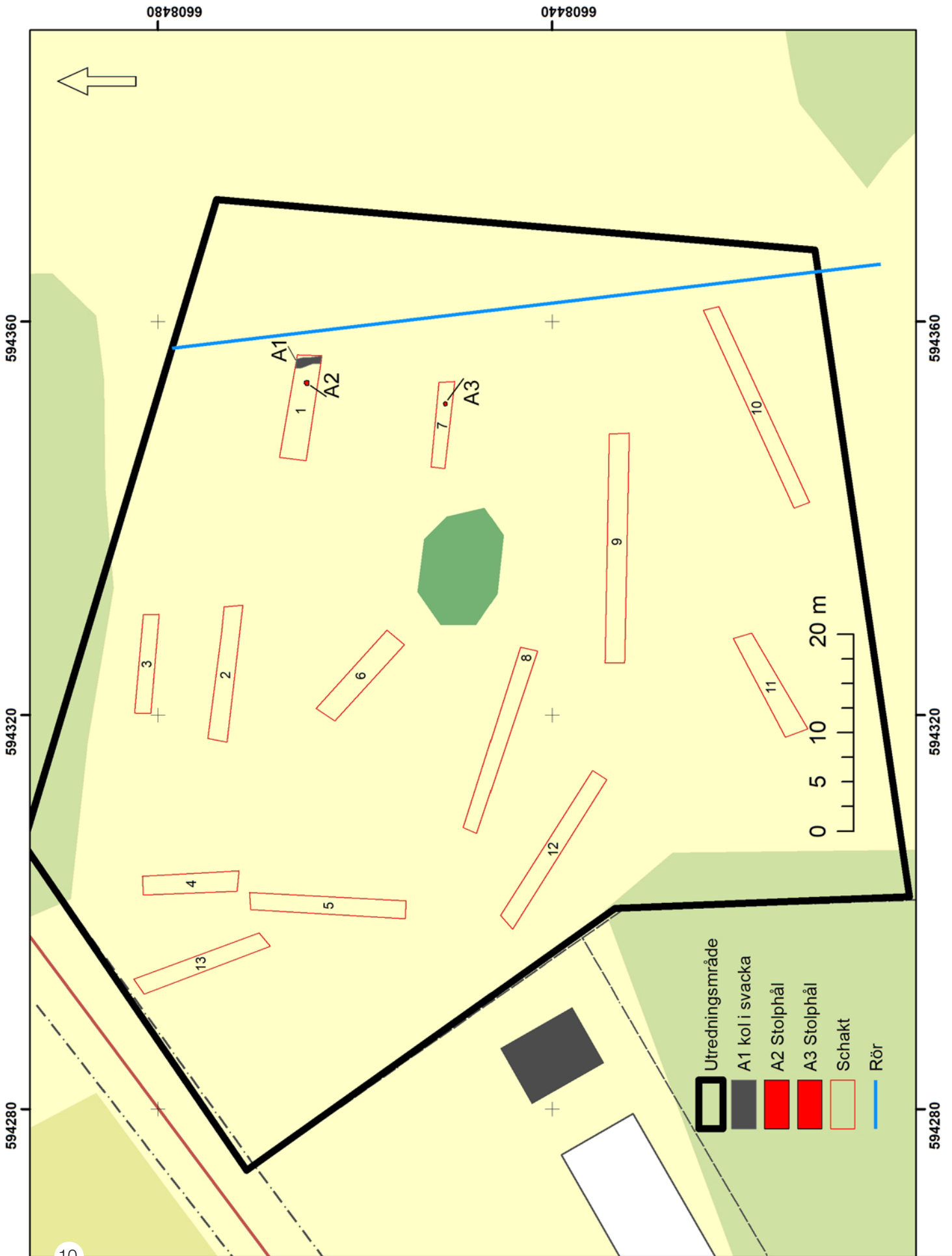
Ingen fornlämning påträffades inom området och marken förefaller ha legat som åker och äng under långa tider. Inga spår av historisk bebyggelse kunde iaktas och utifrån äldre kartor förefaller bytomtsbebyggelsen ha legat i ungefär samma läge som idag.

Figur 4. Vy över utredningsområdet från sydväst vid pågående schaktning.

Figur 5. Plan över utredningsområdet med schakten markerade. Den blå linjen som löper i nord-syd är ett kulverterat dike, förmodligen ursprungligen ett öppet dike eller en bäck. Skala 1:1 000.

Figur 6. Plan över utredningsområdet med numrerade schakt och anläggningar. Skala 1:500.

Det påträffades tre anläggningar:

- *Kolfläck/ränna med kol, 1,0x0,8 meter stor; 0,2 meter djup med skålformad botten. Föreföll vara en del av en avlång svacka som följde det kulverterade diket. Möjligen spår av äldre dike som fyllts med kol i samband med någon form av eldningsverksamhet. Bedömdes som ej fornlämning. Påträffad i schakt S1.*
- *Stolphål 0,40 meter i diameter med en (möjlig) skoningssten. Fyllningen bestod av brunaktig humös sand. Förmodligen del av yngre hägnad. Sentida! Påträffat i schakt S1.*
- *Stolphål, 0,4 meter i diameter, något matjordig med enstaka kol, sot och lera. I övrigt fyllning av matjord. Förmodligen del av yngre hägnad. Sentida! Påträffat i schakt S7.*

De två stolphålen kan vara del av samma hägnad eller staket, som därmed skulle kunna löpa parallellt med det kulverterade diket.

Tolkning

Platsen har aldrig varit föremål för bebyggelse, trots att den är omgiven av byggnader från flera epoker. Som nämnts tidigare kan man från äldre kartmaterial sluta sig till att byn mer eller mindre har varit belägen i samma läge sedan åtminstone 1700-talet.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Enlig Länsstyrelsen var syftet med utredningen att ta reda på om fornlämning berördes av det planerade arbetsföretaget.

Genom att gräva schakt fördelade över ytan kunde det fastställas att ingen fornlämning fanns inom ytan som skulle riskera att bli skadad. Därmed anser Arkeologgruppen AB att resultaten motsvarar vad som efterfrågades i förfrågningsunderlaget.

Referenser

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Storskifteskartan 1771. 19IRS36

Laga skifteskartan 1865. 19IRS89

Häradsekonomiska kartan 1905-11. Gäddeholm J112-74-3

Ekonomiska kartan 1961. Hässlö J133-11G1j63

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2021:26

